

Kmečka trgovina

Nekaj besed za uvod

V današnji številki »Slovenskega gospodarja« pričujemo z novo rubriko pod naslovom »Kmečka trgovina«. Prav za prav to za naš list ni nobena novost, ker je »Slovenski gospodar« tudi dosedaj verno obveščal svoje čitatelje o tržnih cenah za kmetijske pridelke, živino, svinje, vino itd. Vendar bomo od sedaj naprej tem vprašanjem posvečali še večjo pažnjo, priobčevali jih bomo na preglednejši način skupaj, tako da bodo imeli naši čitatelji vsak teden natančen pregled stanja cen za vse pridelke, ki jih naša kmečka zemlja donša. Gospodarji bodo vedeli, kako se ravna cene živine, lesa, vina, živinske krme, hmelja, poljskih pridelkov, gospodinje bodo izvedele, po čem se trži v mestu mleko, maslo, zelenjava. Poleg tega bomo vsak teden sporočali, kako stoji naš tuji denar, kar bo zanimalo zlasti one, ki se vračajo s tujimi valutami iz tujine ali katerim njihovi svojci v inozemstvu pošljejo tuintam kak denar. Pa ne samo o razmerah na domačih, tudi o razmerah na tujih tržiščih bomo poročali, tako da si bodo naši ljudje lahko razširili tudi svoje gospodarsko obzorje. Prosimo pa tudi naše čitatelje za sodelovanje. Poročajo naj nam o vseh gospodarskih zanimivostih svojega kraja, tako da bomo res vsestransko in dobro informirani. Prepričani smo, da bomo s to našo novo rubriko našim čitateljem ustregli in koristili.

Živina

Trgovina z živino ni posebno živahna. Izvoz v inozemstvo je nekoliko zastal zaradi tega, ker izvažamo samo v tako zvane »klirinške« države, to je v države, v katere naše blago ne prodajamo za gotov denar, temveč ga zamenjujemo za njihovo blago. Te države so nam zaenkrat vse preveč dolžne, pa morajo naši izvozniki predolgo čakati na svoj denar. Tudi se opaža, da je začelo primanjkovati lepe pitane živine, zlasti volov za izvoz. Plemenska živina pa se ne izvažala. Cene goveje živine in telet so čvrste ter kažejo, da se bodo obdržale tudi čez zimo na dosedanji višini. Prav živahno je povpraševanje po konjih, in sicer po srednjetežkih, ki jih sedaj zelo kupuje Nemčija za svojo armado. Cene takih konj so zelo pskočile. Največ konj se sedaj izvažala iz Hrvatske, zlasti iz belovarskega okraja.

Položaj na živinskih sejmih v preteklem tednu je bil sledeč:

Mariborski sejem 23. decembra: priganjih je bilo 5 konj, 8 bikov, 57 volov, 281 krav in 13 telet; skupaj 364 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže) 5—5,50 din, poldebeli 4—4,50, plemenski 3,75—4,50; bikji za klanje 3,50 do 4,50, klavne krave debele 4—4,75, plemenske 3,40—3,90, klobasarice 2,15—3,40, mlazne 2,70 do 3,75, breje 3,10—3,70, mlada živina 4,50—5,50, teleta 5—7 din. Prodanih je bilo 162 komadov.

Sejem v Kranju 27. decembra: voli I. vrste 6 din, II. vrste 5,50, III. vrste 5 din; telice I. vrste 6 din, II. vrste 5,50, III. vrste 5 din; krave I. vrste 5 din, II. vrste 4,50, III. vrste 4 din; teleta I. vrste 7—8 din za 1 kg.

Zagrebski tedni sejem 29. decembra: bikji 4,25 do 4,50, voli I. vrste 5,50, II. vrste 4,25—4,50, bosanski voli 3—3,25, krave za mesarske svrhe 3 do 4, klobasarice 2,50—2,80, telice za mesarske svrhe 4—5, za pleme 900—1200 din komad, teleta žive teže 6—7 din, mrtve teže 8,50—11 din.

V Lendavi, Soboti in Ljutomeru običajnih živinskih sejmov zaradi slinavke in parkljevke ni. V Lendavi so bile tržne cene živine po stanju 20. decembra sledeče: bikji 4—5, telice 4—6, krave 2—4, teleta 6—7, svinje 5—7 din za 1 kg žive teže.

Dunaj. Na goveji sejem je bilo priganjih: 426 volov, 298 bikov, 380 krav, skupno 1004 glave. Od teh iz Avstrije 885, iz inozemstva 219. Cene: voli 0,90—1,50, bikji 0,90—1,15, krave 0,83—1,10, klavna živina 0,60—0,82 šil. za 1 kg žive teže.

Svinje

Trgovina s svinjami je živahnejša, kakor z govejo živino. Veliko se izvažalo svinj v inozemstvo, zlasti na Dunaj in v Prago. Po večini se izvažajo debele sremške svinje pa tudi prasici pršutarji, ki jih rede naši kmetje, se kupujejo za izvoz. Na zadnjem sejmu v Radovljici je bila cena praščem po 8—8,25 din za 1 kg žive teže, na sejmu v Slovenjgradu 7—9 din, v Vidmu 7—7,50, v Ptujtu prasici 6—12 tednov stari po 60—130 din za komad, pršutarji 6—6,50, debele svinje 6,50—7 din,

plemenske svinje 5—5,75 za 1 kg žive teže. Na sejmu v Zagrebu so bile pitane svinje po 8—8,50, pršutarji 6,50—7,50, sremške pitane svinje 8,25 do 8,50 din, svinje mrtve teže 10,50—11 din.

Cene kmečkih pridelkov

Pri kmečkih, zlasti poljskih pridelkih razlikujemo dvojno ceno: domačo, ki jo dosega blago na trgih, in borzno, ki prihaja v poštev v trgovini na veliko. Naše kmečke gospodarje bo zanimala predvsem domača cena. Na mariborskem trgu se prodaja: krompir 0,75—1,50, čebula 1,50—3, česen 2—6, zelje 1—4, kislo zelje 5, kislja repa 2, karfiola 1—7, hren 7—8, radič 1, jabolka 3—6, hruške 3—8, suhe slive 10—14, orehi 6, luščeni 18—20. — Žito: pšenica 1,75—2, rž 1,50—1,75, ječmen 1,50—1,75, koruza 1,25—1,50, oves 1 do 1,25, proso 1,50—1,75, ajda 1,50, proseno pšeno 3,50, ajdovo pšeno 4, fižol 1,50—2,50. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 2—2,50 (praznik!), smetana 10—12, sirovo maslo 28, čajno maslo 34—36. — Jajca 1—1,25, kokoši 18—25, piščanci par 20—60, gosi 40—50, purani 40—70, race 18 do 25, domači zajci 5—25. — Na trgu v Kranju in Ljubljani so bile cene sledeče: pšenica 225 do 250 din za 100 kg, ječmen 225, rž 220, oves 190, koruza 140, fižol 250, krompir 75, lucerna 195, seno 75, slama 50 din za 100 kg. — Jabolka I. vrste 500 din za 100 kg, II. vrste 400, III. vrste 250 din, češnje suhe I. vrste 1000 din, II. vrste 1100, III. vrste 2200 din. — Pšenična moka 350 do 400 din za 100 kg, koruzna 200, ržena 300, ajdova 400, koruzni zdrob 225 din.

Razgovori z našimi naročniki

Vprašanja in odgovori

Plačilo kuluka v dveh občinah. E. P. v Zg. 2. Ste mali posestnik ter imate v eni občini nekaj nad 1000 kv. metrov posestva, v drugi občini pa par kvadr. metrov več. Obe občini zahtevata od Vas plačilo 20 din kuluka ter vam grozita z rubežem, ako ga ne boste plačali. Davka plačujete le 15 din letno v vsaki občini. Vprašate, ali ste re s dolžni v obeh občinah plačati kuluk in ali ima občina pravico zoper Vas uvesti rubež. — Po zakonu so h kuluku — osebnemu delu — zavezani vsi za delo sposobni moški prebivalci dotične občine v starosti od 18 do 55 let, neglede na to, koliko posestva ima v dotični občini. Te obveznosti osebnega dela se lahko odkupijo s plačilom ustrezne delavske dneve. Obvezno pa so dolžni plačati odkupnino le tisti zavezanci, ki ne upadajo pod obveznost osebnega dela ter plačajo nad 100 din neposrednega davka letno. Potem kakem bi morali Vi v vsaki izmed občin opraviti osebno delo, niste pa dolžni plačati odkupnine. Občina ima pravico prisilnim potom iztirjati odkupnino, v kolikor bi jo po gornji obrazložitvi bili dolžni plačati (ako ne bi hoteli opraviti osebnega dela).

Narava testamenta; skrb za najstarejšo hčerko. N. P. v B. Imate staro, zelo bolno mater, ki bi rada napravila testament ter določila z Vas dosm. ali prevzitek. Vprašate, kako bi to napravila, zlasti ko ne zna ne pisati ne čitati. — Vaša mati naj ustno izjavi svojo poslednjo voljo tako, kakor ste jo nam popisali v Vašem dopisu. Storit mora to pred tremi zmožnimi testamentarnimi pričami. Vi ne morete biti priča testamentu, s katerim se Vam kaj zapusti. V ostalem pa morajo biti osebe vsaj 18 let stare, morajo razumeti zanustnico in biti zmožne potrditi, da se ni primerila v zapustnični osebi nobena prevara ali zmeta. Najboljše bo, ako kdo zapiše poslednjo voljo Vaše matere. Mati mora nato pred tremi zmožnimi pričami, od katerih morata biti vsaj dve hkrati prisotni, izjaviti, da je zapisnjena poslednja volja. Nato naj lastnoročno pristavi pod zapis svojeručno znamenje (tri križe), in sicer v prisotnosti vseh treh prič. Pred tem mora ena izmed prič prečitati zapis v prisotnosti drugih dveh prič, ki sta vpogledali vsebino. Kdor je zapis pisal, je izključen od čitanja. Zapis daste lahko, ako se vam doma ne zdi dovolj varen, v hrambo sodišču ali notarju. Kolkovati testamenta ni treba.

Onemogel siromašen starček ne dobi izplačane vloge niti obresti. J. K. v G. Imate naložen denar, ste star, onemogel, brez sredstev, hranilnica pa Vam ne izplača niti obresti, še manj vloge. Vprašate, kako bi prišli do denarja. — Ako

Mast in živinski proizvodi

Suha slanina 20—24 din, svinjska mast 16,50 do 19 din kilogram. Čisti med 18—26 din. Neoprana volna 22—24, oprana 32—36 din kilogram. Goveje sirove kože 10—13 din kilogram, telečje 13 do 17, avinjske 8—10 din kilogram.

Živinska krma

Na mariborskem trgu se prodaja sladko seno po 40—45, kislo seno po 35—40, otava po 43, pšenična slama po 30—35 din za 100 kg. — V Zagrebu je seno po 50—60, otava po 65—75, deteljina 75—80 din.

Vinska trgovina

Letošnja vinska trgovina se dobro razvija. Zal so pa zaloge vinogradnikov plicle. Smernice za cene in razvoj letošnje trgovine z vinom je podal zadnji vinski sejem v Ormožu. Pokazal je, da se bodo naše vinske zaloge lahko prodale. Cene so razmeroma visoke. Novo namizno vino se prodaja po 4,50—5 din, boljše sortirane vrste po 6—7 din, staro vino lanskega in predlanskega vina, namizno po 5,50—6, sortirana stara vina 6—7—8, bizejska in dolenska vina 4—5. Letos se tudi ni bati prevelikega uvoza banaških in dalmatinskih vin zaradi slabe vinske letine. V Banatu se je dvignila cena vinu na 3—4 din za liter.

Denar

Za eno nemško marko se plača 17,40 din, za holandski goldinar 24 din, za belgijsko belgo 7,34 din, za švicarski frank 10 din, za angleški funt 215 din, za ameriški dolar 43 din, za francoski frank 1,46 din, za češko krono 1,52 din, za italijansko liro 2,27 din, za avstrijski šiling 8,64 din.

je hranilnici dovoljena zaščita, Vam ne sme izplačati več, kot določa izplačilni načrt, razen ako ima kak poseben sklad za izredne potrebe. Ako pa hranilnici zaščita ni dovoljena, bi jo morali tožiti, ako Vam zlepega ničesar noče izplačati. Naj Vam hranilnica pokaže izplačilni načrt, ako ji je odobren.

Zaračnanje izdatkov predsednika podružnice Kmetijske družbe. I. T. v R. Bili ste osam let predsednik podružnice bivše Kmetijske družbe, imeli izdatke radi raznih potov, zamudili mnogo časa v svojem poklicu, vozili za podružnico s kolodvora galico in druge stvari; zaračunali ste si pred 12 leti za vse neko vsoto, katero sedaj izožuje Kmetijska družba od Vas nazaj. Vprašate, ali ima to pravico ali ne. — Ako bi si bili Vi neopravičeno pridržali kak denar podružnice, Vas sme centrala vsekakor tožiti na povračilo v teku 30 let. Rešiti je le vprašanje, ali, kaj in koliko ste si smeli zaračunati. Pravila bivše Kmetijske družbe zadevno nimajo posebnih določb. Le kar se tiče delovanja članov glavnega odbora je bilo določeno, da vsrjijo svoje posle brezplačno, da pa lahko zahtevajo, da se jim povrnejo njihovi izdatki, ki so jih imeli zaradi svojega poslovanja. Jasno je, da ste si faktično izdatke radi potov in pa primerno nagrado, odnosno plačilo za opravljene vožnje smeli zaračunati. Spor bo le, kaj je z zamudo časa, odnosno ali si smete iz tega naslova kaj zaračunati. Ako ste imeli res mnogo potov ter ste si morali radi tega najeti za opravilo zamujenih del na Vašem posestvu drugo delovno moč, tedaj Vam po našem mnenju gre odškodnina.

Možnost spremembe občin. O. U. v Z. Vprašate, ali je sprememba občin še mogoča in kako dolgo; ališali ste namreč, da je zadevna doba že prešla. — Do septembra 1937 je bilo mogoče doseči spremembo občin po skrajšanem, odnosno olajšanem postopku na predlog notranjega ministra. Sedaj pa veljajo sledeča določila zakona o občinah: Spajanje občin v mejah enega glavarstva se sme izvršiti, ako to zahtevajo dotični občinski odbori v sejah, pri katerih sta prisotni dve tretjini odbornikov. To se lahko izvrši na pismeno zahtevo večine volilcev dotičnih občin. Nove občine s porazvrtitvijo v mejah enega glavarstva se lahko ustanovijo po pismeni zahtevi večine volilcev tistih krajev, ki bi prišli v nove občine. Izločitev krajev iz ene občine in pridelitev drugi občini v mejah enega okraja se lahko izvrši po pismeni zahtevi večine volilcev tega kraja in po pristanku odbora tiste občine, kateri se ta kraj pridružuje. Odločba se izda s kraljevim ukazom na predlog ministra za notranje posle, ko je prejel izjave dotičnih občinskih odborov.

Sprejem v službo policijskega stražnika. A. P. v Sp. G. Radi bi dobili službo kot policijski stražnik ter vprašate, kam naj se obrnete in s kako opremljeno prošnjo. — Za sprejem veljajo splošni pogoji, določeni za državne uslužbence. Predložiti morate torej krstni list (da ste dovršili 18 let starosti), zdravniško spričevalo (da ste duševno in telesno zdravi), npravsiveno spričevalo (da ste dobrega vedenja), domovinski list (da ste naš državljan), izkaz o dovršeni vsaj osnovni šoli (da ste pismeni, da obvladate popolnoma službeni jezik in ste primerno naobraženi), uverenje pristojnega vojnega okrožja, da ste odslužili obvezni čas v stalnem kadru, razen, ako niste jo odredbah zakona o ustroju vojske in mornarice kot edini hranitelj nesposobnih zadržarjev ali kot stalno ali začasno nesposobni oproščeni službe v stalnem kadru. Če ste zavezan vojnici, morate dokazati, da ste vojnik plačali. Nadalje morate predložiti potrdilo sodišča, da niste pod skrbstvom ali v konkurzu in da ni nad Vami podaljšana očetovska oblast; potrdilo državnega tožilstva, da niste bili s sodno razsodbo obsojeni na izgubo častnih pravic in tudi ne radi kakega nečastnega dejanja. Ako želite službo v Sloveniji, naslovite prošnjo na bansko upravo v Ljubljani. Ni pa verjetno, da bi službo tukaj dobili, ker je vloženih par sto prošelj. Mnogo verjetneje je, da dobite službo v Zagrebu ali v Belgradu. Zato prošnjo naslovite na bansko upravo v Zagrebu, odnosno na upravo mesta Belgrada.

Odstranitev žive ograje ob občinski cesti. P. J. R. V. Občina je razglasila, da se morajo vse žive meje za občinsko cesto odstraniti in ker tega niste storili v danem času, so Vam kratkoma od občine poslani ljudje izkopali Vašo živo mejo ter celo dotični prostor zasegli v svrhu naprave jarka. Vprašate, ali res ne sme nobena ograja stati bliže kot en meter od občinske ceste. — Res je, da po zakonu ne sme stati nobena ograja bliže kot en meter oddaljena od zunanega robu cestišča. V kolikor so Vam odvzeli Vaš svet v svrhu razširjenja cestišča, odnosno naprave jarka, to ni bilo pravilno, ako se je zgodilo samostojno, odnosno brez predhodne oblastne odredbe.

Prevzemnik posestva ter dvig vlog iz hranilnice. L. K. v G. R. Morali bi prevzeti domače posestvo in izplačati svoje tri brate; Vaša nevesta ima naloženo doto v dveh denarnih zavodih, izmed katerih pa nobeden ne izplača več kot 50 din mesečno. Vprašate, ali in kako bi dosegli, da bi se vlogi izplačali. Nadalje, ali bi zamogli dobiti na vlogi kako posojilo in ali je upanje, da se bosta vlogi izplačali kdaj v polni vrednosti. — Ni strahu, da se ne bi vlogi izplačali v polni vrednosti. Kakor poroča minister dr. Krek, bodo naši denarni zavodi v kratkem dobili na razpolago dovoljne kredite, da bodo postali likvidni ter zamogli izplačati vsaj v nujnih primerih vlog.

Dotlej pa se morajo denarni zavodi, ako jim je priznana zaščita, držati določenega izplačilnega načrta. V tem je tudi ustanovljeno, ali in pod kakšnimi pogoji se smejo izvršiti izredna izplačila. Nam plačilni načrt navodnih zavodov ni znan, pač pa si ga lahko sami ogledate pri zavodih. Ako denarni zavod ni pod zaščito, imate sicer možnost, ga tožiti na izplačilo vloge, vendar pa je tudi ta pot precej riskantna. — Ni nam znano, kje bi mogli dobiti posojilo na hranilno vlogo.

Saditev dreves — oddaljenost od sosedove njive. S. I. v Z. Dali ste nekaj svojega sveta nanovo zasaditi z akacij, pri tem pa se lastnik sosedne njive pritožuje, češ, da mu bodo čez leta akacije zasenčile njegovo njivo. Moral se je Vaš mož že dvakrat zagovarjati pri okrajnem sodišču. Vprašate, ali ima sosed res pravico Vam zabraniti saditev akacij, čeprav ste jih zasadili tri metre daleč od meje; nadalje, kako daleč od banovinske ceste in brzojavne napeljave se smejo saditi drevesa. — Debla dreves morajo biti oddaljena najmanj štiri metre od zunanega roba cestišča. Glede oddaljenosti od brzojavnih napeljav ni posebnih predpisov, jasno pa je, da veje ne smejo segati med žice. Glede oddaljenosti dreves od njiv pa ni predpisov in smete svobodno saditi drevesa ob meji. Kak zadrževni zakon iz leta 1912 nam ni znan, marveč le določila občega državlanskega zakona, temeljem katerih sme sosed le izdreti korenine iz svojega sveta in posekati veje, segajoče v njegov zračni prostor. Okrajno glavarstvo Vam saditev dreves ni upravičeno zabraniti.

Predkupna pravica. Prodaja proti dogovoru. F. A. Sv. A. Ker niste mogli dobiti posojila, ste bili primorani odprodati del svojega posestva, pri čemur ste si izgovorili predkupno pravico in razen tega ste stavili kot pogoj, da Vam mora kupec v primeru, ako v teku desetih let vrnete dobljeno kupnino, vrniti kupljeni kos posestva, odnosno ga prodati po nepretirani ceni. Kupec pa namerava že sedaj prodati od Vas kupljeni svet ter Vam ga ponuja po mnogo pretirani ceni. Vprašate, ali sme kupec prodati od Vas kupljeno zemljišče naprej in koliko sme zahtevati od Vas kupnino. — V kolikor gre za predkupno pravico, mora k odkupu upravičeni (torej Vi) plačati popolno ceno, ki jo je ponudil kdo drug, in sicer v 30 dneh potem, ko mu je bilo zemljišče ponudeno. Po preteku tega časa predkupna pravica preneha. V kolikor ste si izgovorili pravico, da Vam mora kupec po desetih letih prodati zemljišče nazaj po nepretirani ceni, ne učinkuje ta dogovor zoper tretje osebe, ker najbrž zadevne svoje pravice niste dali vknjižiti na zadevnem zemljišču. Ako boste v desetih letih kupnino vrnil in Vam ne bo kupec mogel prodati nazaj od Vas kupljeno zemljišče, Vam bo moral plačati odškodnino za škodo, ki bi jo Vi vsled tega trpeli.



V prostornih delavnicah pa so ropotali kolovrati. Žene in dekleta so tlačale tudi na sam sveti post. Vedno so veselo prepevale, danes pa so molče opravljale svoje delo in solze so jim bleščale v očeh.

(Dalje prihodnjič)



Moč navade bivšega fijakerja

Iz otroških ust

Premožna vdova brez otrok pride na obisk k svoji poročeni nečakinji, ki jo je že dolgo vabila. Ko sedi vdova v družbi pranečakov v sobi, vpraša petletni Bojan: »Teta, kdaj pa greš spat?«

»Zakaj pa to vprašaš, ljubček moj?«

»Zato, ker bi že tako rad videl morje.«

»Morje? Kako pa misliš to?«

»Veš, teta, snoči je rekel atek mami: 'Ko teta Elza zatise oči, pojdemo lahko na morje.' Jaz bi že tako rad šel na morje!«

Teta tisti večer ni »zatisnila« oči pri nečakinji — družina pa tudi ni prišla na morje po tetini smrti...

Skrivalnica



Kje je lisica?

Našim malčkom

Matjažek

Junaškega Slovenca povest v slikah



To se je dogodilo tiste dni, ko so našo prelepo domovino kraljevali in gospodovali ponosni gradovi. V njih so prebivali oholi graščaki, ki so tlačili naš narod z davki in dajatvami in ga topli z biči

in škorpioni. Tak grad je stal na Smrekovi gori. S strme pečine se je gospoduječe oziral po rodovitnih dolinah.



Bil je sveti večer, blažene ure miru in tihe sreče. Vse je utihnilo in se pripravilo na svetke, le v grajskih dvoranah se je razlegal hrup. Grof in njegov valpet sta igrala šah, preklinjala in se krohotala.